

DIONYSII
PETAVII
E SOCIETATE JESU,
AD AUCTARIUM OPERIS DE DOCTRINA
TEMPORUM VARIARUM DISSERTATIONUM
LIBER QUARTUS.

*Qui est de Anno Graecorum, ac nominatim Attico, adversus Diatribam Alphonsi
a Caranza Hispani Jurisconsulti.*

AD CANDIDUM LECTOREM.

CUM libros meos de Doctrina temporum in lucem ederem, (humanissime Lector) non dubitabam fore nonnullos, qui mecum fibi certamen instituerent, partim Scaligeriani nominis, partim contrarium atque ego opinionumque fautores. Quod adeo mihi certò, penitusque persuaseram, ut cum id Operis initio, & in Prolegomenon fine præmonerem; tum ut facilius quod impugnarent, quibus ita cordi esset, eligerem possem, quæcunq; omnium titulos uno capite collectos sub illorum apèctu ponarem. Sed ego tales inter mihi fingere adverfarios, atque optare solebam; quibus cum, ut circa gloria spem, quam nulla in re propositam habere debebo; ita non sine fructu aliquo, & utilitate certarem. Ex his ambobus prius illud ita, ut suspicatus eram, contigit nuper: alterum, quod vehementer optabam, longè ac speraveram aliter evenit. Etenim anno altero, quād meum illud opus exierat in publicum, oppugnandi mei fecit initium Hispanus quidam Jurisconsultus, ac librum edidit cum hac epigraeph; *Alphonsi a Caranza JC. Hispani Diatriba super priuore Temporū doctrinā in libris P. Dionysii Petavii uisitissimē prostatilis, contenta, augustinissima, supremaque Hispaniarum Senatus sacra.* Ex tam magnifica inscriptio[n]e apparatu; tum ex eo, quod primus in nos impetrat faceret ul̄o, ac minime lacestissus: quodque amplissimos Hispanias ordines, & Hispaniam propemodium omnem contra nos velut signo dato commoveret, fortē illicō virum, ac strenuum, & qualem sperasse me dixi, datum mihi adversarium putavi. Verum ubi præclararam hanc, & gloriosam Diatribam legere coepi, sensi me opinione esse fallit mea; ac magnopere dolui, cū cum, qui primus certamen mihi denuntiarat, tam rūdem, tamque ejus, quod susciperebat, imperitum videbam. Dici quidem & his similia, & his interdum graviora solent ab iratis; dum eos, contra quos dimicant, quād minime autoritatis & contemptissimos haberit student. Sed hoc abs te, (Lector eruditus) non possum, mihi ut de adversario meo dicenti fidem adhibeas. ipse ut in rem presentem venias, ac per te ipse cognoscas, id verò posco, atque adeo flagito, tum tu profecto quicquid hujus generis de illi dictum sit, levius esse, quād pro ejus merito, ac rei veritate statues. Nam cum mihi ejusmodi cum homine rem esse cupebam, qui, si non doctissimus, in eo certè doctrinæ genere versatus esset, de quo inter nos controversia nascetur; in eum incidi, qui quantum in reliquis discipli-

nis usum habeat, equidem nescio. hoc unum video, illius artis, è qua disceptatio nostra proficisciatur, ipsum esse funditus expertem.

Quod iudicium nostrum vel hoc argumento certissimum est: quod qui librum primum de Doctrina temporum oppugnandum sibi sumperat, non solum que illuc tradita sunt, atque non potuit: sed ne ipse quidem sibi quid vellet, ac quid scriberet intellexit. Quam obrem tota illius est incondita, & impedita disputatio: neque cohæret ipsa secum: sed miserrime seipsum conficit, & exvertit. At non solum diversis in paginis iste ipse confitit, ac discordia cernitur: sed in eidem sēparatè, ac repugnantib[us] loquitur: ut quod paulo antè negaverat, id pauci subinde interjectis verbis affirmet. Qui specimen aliquod levitatis illius, & inconstans capere voluerit, caput aedat Disputationis hujus decimum. Ibi perjundum spectaculum eruditio lectori prebuius imperit gladiatori, qui cum altero compotus, quæ in ejus latere figere debuerat, in seipsum tela convertit. Addantur his modo innumera generis omnis errata, quibus illius universa Diatriba referta est: tot hallucinationes, mētaphoræ, hoc est veterum Scriptorum absconis interpretationes, ac ridicula; præsternit eorum, quos neque legerat, neque habebat ad manum. Quarum rerum quocunque stylum commovit, ibi non fixa leviter, sed altius impresa vestigia reliquit.

Sunt hæc in eo quidem homine, qui gustum aliquem litterarum habet, minimè toleranda. sed ut aquitatem in se meam vel Alphonfus ipse cognoscat; condonare, ac remittere omnia ista possum, dum in ceteris paululum interea se probet: nec id quidem vehementer: sed è communibus Grammaticæ studiis tantulum oratione sua exprimat, quantum ab tyrone non valde perito puerilibus in Scholis exigitur. Hoc si fecerit; ego me viduum hoc in campo, ac certamine confitebor. At ne id quidem obtinere potuit. Nego enim paginam in libro ejus ullam esse, quæ non solœcismis, barbarismis, *ἀνεργοῖς*, obscuritatibus, ceterisque latinitatis foribus obſolecat. Nam quid ego nitorem aliquem, & nonnullam proprietatem Latinæ sermonis requiram? Possum hoc circa mendacium, ac sine irati, aut malevoli animi suspicione dicere; contaminatiorem nullum, horribiliorumque librum multis ab hinc fæculis in Europa prodidi.

Dicat aliquis: Huic tu igitur libro respondes? Fator, hæc me eadem dñi quid agerem incertum & anticitem

VARIARUM DISSERTATIONUM, LIB. IV. CAP. I.

cipitem causâ tenuit, quæ te modò (candide Lector) cur id faciam de me uti roges adducit. Non erat profectò cur in Diatribâ illâ refutanda operam ac tempus ponere; aut non amicis quibusdam obtemperarem, qui eam contemptu, & silentio potius obterendam, quād eis tenebris eximendam reponſione ullâ nostra parabant. Hoc illi non amicè modò, sed etiam prudenter, si quid Diatribâ illâ dignum esset, rationem habere tantummodo voluimus. Nunc cum alia mihi causæ, tum hæc vīa fatis idonea est, cur librū istum, cuiusquemodo esset, tacitus non dimittem; quod hæc prima contra nos, doctrinâque nostram facta sit impreffio. Ut igitur in bello ad lacescendos hostium exercitus velut, aut inermium tironum agmen immittitur: quorum utcumque impetus exceptus fuerit, ad futuri prælii omen quoddam, & auspicium pertinet creditur. Ita primus iste qualcumque conatus returnandus initio fuit; ut ea res ad prælignum aliquod viatoria valeret, quam è legitimis deinde certaminibus non ego, sed veritas ipsa reportaret. Præterea cum plures hac atate esse scirem, qui per alienam, si minus infamiam, certè vexationem, nonnullam ad claritatem, ac vulgi notitiam erigi student, horum ut importunitati obviā irem; abferre si possem hoc in uno ceteros, ac panorum dierum jaçitura perpetuam ab illis moleſtiam redimere decrevi: Hac utram carere mihi per Alphonfum deinceps liceat, non facile dixerim. Mihi quidem, quomodocumque ille se geret, certum est ab hac pugna, & concertatione defillere; neque cum istiusmodi Scriptoribus rei ullius habere commercium. Quamobrem si quid in posterum generis ejusdem, ac Latine medietur, querat alium quicunq; opice, ac barbaræ contendat. Quod si me audiat, Latinè prius dicet, & cum Nebrissensi suo redibit in gratiam, quād ascribendum se conferat; præsternit quod in lucem proferre voluerit, nec se talibus cr̄pitis ad omnium populorum & atatum ludibriū propagari patietur. Id si gravis est, quād ut atatem ipsius, ac mores debeat, nec à scribendo tamen continere se potest: certe Hispanice quod volet scribat. Etenim licet hujus ego lingua sim omnino rūdis, non decurrat tamen hac in urbe periti, qui mihi interpretari poterunt. Qui autem Latinè quis ille scribit intelligat, mortalem hodie esse puto neminem.

CAPUT I.

De anno Graecorum, ac privatim de Attico. Anni Graci, Atticique, de quo deinceps disputatur, ratio breviter explicata.

QUE de Graecorum anno libro primo de Doctrina Temporum explicata sunt, his capitibus ferè continentur. Primum illud ostendimus antiquissimos illius conditores civiles menses ad Lunam exigere voluisse, ac cum illam cernerent diebus amplius novem, & viginti; hoc est tringita circiter, orbem explicare suum, totidem dies civilibus mensibus imputasse. Ita diuidens ex mensibus civilem annum exsistit dierum CCCLX, quem Lunare arbitrarentur. Quod autem spatio illo, quo Sol cursum suum conficit, ter & decies exoritur Lunam animadverteret; putas civilem, quem diximus, anni modum paria cum Sole facturam, si alterius annis, hoc est biennio quolibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisimile est, deprehendo paulatim errore, Gracos identiter dierum aliquot exemptione labentis anni ruinas utcumque suffentes; &, quamvis mensura Luna intervallum cum tricenis diebus non penitus adequari, annūmque communem, quem à majoribus accepant, iusto esse longiore, ab Astrologia didicissent; ad tricenarios illos menses nihilominus, id est biennio quilibet exacto, tricenarium mensem adjicerent, ut alternis XII, ac XIII mensibus confaratur annus. Ita Trièterides, sive potius Dieterides exortæ sunt. Ac verisim

C A P U T I I

De tricenariis mensibus, annisque communi dierum CCCLX, quem ad Solonis ferè tempora, Græcia omnis; ac deinceps nonnullæ civitates adhiberunt. Hos vero menses pro lunaribus ab illis usurpatos esse demonstratur.

Pag. 57. Idem Scriptor lib. II alteris annis intercalari in anno Graco moris fuisse confirmat his verbis. ἡγέτης δὲ τῶν οὐρανῶν πεπλεύσας, οὐ μόνον δοκεῖ, ὅτι Κίλιδος πλεύσας τετράκις ἀπέβασθαι τὸ φέρεν εἶναι. Αἰγαῖοι δὲ τεκμηρίουσιν ἀριθμὸν τοῦ συνάδεσμον μηδεὶς ἄλλος τετράκις πέντε καὶ κατέχει τοῦ περὶ τὴν αἰγαῖαν περιφέρειαν. Tanto vero prudentius annos has ordinavit, quam Graci, quando Graci quidem tertio quoque anno mensis intercalare solit, ut tempesantes reficiantur; Egypti vero, cum duodecim menses tricennarios habeant, quotannis quinque dies praeferunt numerum appendunt.

*Primum quod Herodotus priore libro Lunaris anni formam, eique propriam intercalationem expresserit, vel ipsa *τελετής πλούτος* appellatio demonstrat. Equis fundo umquam audit in anno Solari mensem integrum tricenarialem altero quoque anno intercalatum fuisse? Est enim mensis istitutimodli Lunaris forma peculiaris; idque communis sensus, ac nationum usus omnium ostendit. Praterea velim hoc mihi respondeat; si ad cursum Solis exequandum, intercalatione usi sunt veteres Graci, quid eos attinebat altero quoque anno triginta dies*

C A P U T III

De Herodoti testimonis Hispani Juris consulti sententia declaratur, ac refellitur. Ejus infictio Hellenismi. & testis esse, & id genus formula quid significant. explicatur Herodotus.

NON parum negotii fuit ex tam obscura, & incon-
dita disputatione extricare quid sibi quaque in re
auctor ille voluerit. Minime omnium ad explicandum
facile est, quemadmodum Herodoti verba illa contra
nos interpretanda censeat. Nam contra nos utcumque
moliri, ac trahere ista voluisse, suspicionem aliquam
prabet. Igitur cap. III. significat Herodotum illuc de
anno Solari, communique loqui dictum CCCXL, cu-
jusmodi apud *Egyptios* erat; non de Lunari, qualem
ex mensibus tricenniali constantem veteri Gracia tri-
buit. Tunc eodem cap. num. 15, Geminum ac Cen.¹⁴
forinum negat eodem de intercalacionis genere, quo de
Herodotus loquitur, mentionem fecisse. Quippe am-
bos illos de Lunari anno capiendores esse. Quod & num.
22, ac 23 repetit. Postremo num. 23. Herodotum ¹⁵
ipsum non unum genus intercalacionis atrigisse putat.
Nam que primo in libro traditur, alterius annis inci-
dit; alteram, cuius in secundo meminit, anno tertio
vertere. Que sunt omnia falsissima.

Primum quod Herodotus priore libro Lunaris anni
formam, eique propriam intercalationem expresserit,
vel ipsa *εἰκόνης πλώς* appellavit demonstrat. Equis
tando unquam audit in anno Solari mensem integrum
tricenarium altero quoque anno intercalatum fuisse?
Est enim mensis istiusmodi Lunaris forma peculiaris;
que communis sensus, ac nationum usi omnium ostendit.
Præterea velut hoc mihi respondeat; si ad cur-
sum Solis exquandum, intercalatione usi sunt veteres
Graci, quid eos attinebat altero quoque anno triginta
dies

VARIARUM DISSERTATIONUM, LIB. IV. CAP. IV.

dies adjungere? Hac enim ratione cuilibet anno Solari ejus doctrine commendationem haud sane multum dies CCCLXXV tribuebant. Etenim simplex annus, pertinet.

Nihil itaque jam obstat, quin, quod Herodotus in secundo refert, Gracos $\Delta\gamma\tau\alpha$ τέταρτην οὐδέποτε, sit idem quod $\delta\tau\pi\eta\sigma$ τέταρτην, altero quilibet anno, quo in priori scripterat: adtque si eadem utrobique intentio fuerit, et consilium, et dictio, CCCV. $\Delta\gamma\tau\alpha$

tanti stuporis accusabimus; utri diebus **CCCLXXV** annuum Solis orbem expeli periusfum habuerint? Quis hoc Veterum scriptis unquam? quis legisse meminit? unde id Juri confutus noster accepit? Quid quod ipse metu*ni* contraria passim sentit in tota Diatriba? Cap. III, num. 3 verba illius sunt. *Resoluimus*, inquit, *in cap. XII.* 9. 4 (sic enim Latine imprimis, & eleganter loquitur) *anquibus Graecis civilem fuisse annum Solarem vertentem, aquae perfectum, 365 dies, & quadrantem integrantem: & Solarem itidem communem 360 diebus mensibusque XII aquilibus tricenariis constarem. Et hunc quidam pro ceteris in usu omnium Graecorum exsuffit usque ad tempora Caranæ intercalari formâ, quod Alphonse negat.*

Attenim Herodotus universæ de Gracis omnibus, nullo excepto populo, scribit, ab iis tricenarios menses usurpatos esse. Frustrâ igitur idipsum nos quibusdam Graciam civitatum attribuimus. Hoc enim Caranza Caranza cap. III, numeris marginalibus 25 ad 29 siquicunque cap. III, num. 25, 26 27, 28, agt, annis enim dispositione perseverasse docimus, qualis ex Historici illius testimonio colligitur. Atque hoc non solum Herodoti verbis esse contrarium ait: sed à meipso convicatum alio loco, ubi docui, universam Graciam menses Lunares plenos est, eavus obseruatus ex Solonii 28, agt,

Nondum hujus decreti fulminat persequor: nec eius rationem postulo, quod annum dieram CCCLXV, & ab eo, qui CCCLXV⁴ dierum est, diversum, Solarem nominat: qua de re paulò post. quod agitur modo, id ex illius infinito verbis: Si Solarem conversionem diebus perfici CCCLXV⁴ omnes Graciz populi per illud tempus intellexerint; cur anno secundo vertente, trigesima dies pro decem, aut undecim, intercalabant, ut illud ipsum Solis iter afferuerentur, quod tanto minore dierum numero perfici putarent? Simile hoc monstrum videtur mihi fatetur. credo & alios idem mecum esse sensuros.

Nam quod eamdem anni formam, administrationemque Geminus, & Censorinus expserint, quam Herodotus; & intercalationis genus idem; satis arbitror ex illorum comparatis inter te felitomis eis manifestum: & hoc poltea certius ex singulorum tractatione constabit.

Nunc illa Jurisconsulti nos observatio revocat ad se: alterum putantis intercalations genus in secundo libro, quam in primo, Herodotum expressisse. pro eo quod in secundo scribit, *Aḡo tē̄t̄a in@ intercalatio et cīlē*. Quia perfectum, inquit, & trajactum triennium presupponunt. Ex quo nos ille Socratis more, percontatione una, alteraque constringens, in cas angustias conciit, ut faceri cogamur, idem esse *Aḡo d̄d̄n̄s t̄s̄s* aliquid fieri, ac *Aḡo tē̄t̄a*: vel alterius anni; idem esse, quod tertio quoque anno, sive post tertium quemque annum. Mistificum genus observationis & hæctem ignotum; tertio anno, vel, ut Graci concepiunt, *Aḡo tē̄t̄a t̄s̄s*, non esse, quod nos imperiti hactenus cre- qui Gracie universa communis fuit; sed quem aliquę tantummodo Gracie partes adsciverint. Hoc vero gratias ipse, ac nulla Censorini auctoritate fretus adstituit. Nam *dōcēs* ille Scriptor dixit; *Veteres in Grācia civitates tristiteridem, & eam omneam anni speciem usurpare.* Cum igitur apud Censorinum quod infinitè conceptum est, id ab certas civitates refingunt Alphonsus; quæ tandem invidia est, quod simili ratione pronunciatum est ab Herodoto, id nos auctoritate Veterum, ac ratione ductos itidem de certis Gracie populis interpretari? Vis est ista quidem; & ab Jurisconsulti instituto, ac professione aliena respondendi ratio; nolle quod in uno tibi jus permittas, simili in re ceteris concedere.

Quod autem lib. I, cap. VIII de Doctrina Temporum ver. *Adjungit*, scripsisse nos ait, *universam Graeciam menses Lunares plenos, & eavos obseruasse*; id eo quidem loco non scripsimus. unde vero sit explicatus, viderit ille. Nam quo sensu fit dictum, facile ex antecedenti sermone dijudicari poterit.

C A P U T I V.

Gemini verba negue ab Alfonso Caranza intellecta prorsus esse: & de triennariis mensibus Lunaribus falsò creditis, non de veri Solaris partibus accipienda. Idem & de Censori loco suadetur.

QUæ de tricenariis mensibus, & embolimo *mētērōn* addito suprà, cap. II, ex Gemini retilimus, Alphonsus cap. III, Scpt. I. num. 12, & eodem canite, num. 126, hunc in modum explicat. Gemini

Γνα τὸς Ἑλλείας ἀποντας δὲ διὰ τῶν πεμπτὶς ξωστέης

Hoc autem quarto quolibet absoluto, & invenire
quinto commisso esse, minime dubium est. Quare
idem est *λόγον τριῶν*, atque *τριηγενέων*, quo
celebratos esse iudeos Olympicos ait Cedrenus pag. 268.
Vis est eadem Latinorum istorum; *tertio quoque anno*,
vel quarto quoque anno: vel, *ut in Olympiadibus*, *qui-*
nquo anno: ut Cenforinus docet cap. XVIII. à
quo mirum est non accipere Jurifconsulum quod fibi
ipsi interroganti responderet, cujus in ipso pena Dia-
tribe adiuta, *in tam facili*, ac nota re titubatio ad
ris curius modice exanimandis, plenam dierum intercalationes admittibant putat. Sunt autem dies appendi-
ces quinque cum quadrante: quem *Egyptii diffimulab-*
bant; in eoque Græcos ab illis discrepasse credit. ut &
num. 101 capit. ejusdem scribit. Ex hac vero Caran-
za doctrina consequens est, quod *si* istem illis locis
affirmat, tam tricenarios illos menses, quam *τρι-*
ηντον τριηγενέων, quorum ibi mentionem Geminus
facit; illam denique civilis anni formam, que verbis
continetur illis; à Græcis constanter admissam; ac cum
iuxta populari perpetuo receptam: tum vero probam, ac

legitiman ipsius opinione Gemini fuisse. Nam si, ut Alphonfus tota Diatriba pugnat, Græci id omni ope, ac studio contendebant, annum uti popularem cum Sole conciliarent: in eumque finem, prater duodenos menses tricenarios, & appendices quinque, quos Egyptiorum imitatione sumperferant, quadrantis diei, quem illi dissimulabant, ratione habebant, sic ut diebus CCCLXV, & uno quadrante civilis ipsis explicaretur annus: cum hanc ipsam Solaris circuitus mensuram veram, & accuratissimam esse Geminus exilimaverit: necesse fit, Gracos, quantum quidem scire Geminus potuit, numquam ab illa, quam describit, anni ratione descivisse. sed τελαικούνιοις πλοῦσι, quo ibi retulit, & τὸν τριετέον ιερόν, immortos ad Gemini tempus obtinuisse. Quod etiam pag. 49, num. marg. 80 Caranza dicitur docet: nimirus verbis illis Geminum mensum eorum, quiibus erata sua Græci utebantur, antiquitatem declarare voluisse, idemque num. 127 indicat. Atqui plane contraria sunt, quæ Geminus loco illo pronunciat. Ibi enim & tricenarium istum mensum modum, & intercalationem alternis annis repetitam experientia conviciam, ac subinde mutatam esse significat. Addit & mutantibz causam hanc fuisse, quod anno cum Sole non congruerunt. Sane Geminus, uti dixi, tropicum, & ἀπειλητικόν Solis orbem à Calippico, & Juliano modo nulla re discrepantem posuit, uti pag. 23. Ifagoges suæ nos docet. Quæ potest igitur absurditas esse major, quam quæ ex Alphonfii ~~παραπλευρίᾳ~~ nascitur? quæ certior ac manifelior ~~άνθεψις~~? Dicib al codem Scriptore, Solarum annum esse dierum CCCLXVⁱⁱ, & non esse. Tum eamdem anni formam apud Gracos perpetuo servatam esse, utpote probam, accuratamque; & subinde pro fallaci, convictaque rejectam, ac mutatam fuisse.

de Doct. Temp. cap. VI retulimus, οἱ μὲν οὐδὲ ~~χρόνοις~~ τὰς πλοῦσας τελαικούνιούς ἡρῷ τὸν Δὲ εἰσελήφεις τὴν εἰσώσαν. Veteres igitur tricenarios menses instituerant: embolimis vero alternis annis: hoc, inquam, loco putat Alphonfus Geminum loqui de intercalatione mensis Lunaris ~~τριετέον~~; dierum 29ⁱⁱ, qui in trieteride, terraëteride, & octaëteride intercalari solebat; non autem de tricenarii mensis interpositione; qua de Herodotus scriptis ex loco, quem nos cap. IV produximus. Atque hoc patere dicti ex iis Gemini verbis, cum ait: ἐπὶ δὲ τὸν αἰετῶν πλοῦσας τριετέον, κατέβη ἐγεννητος, ημέρων καὶ ^α _β. Est autem accuratum intercalatum mensis unius, ut dictum est, dierum 29ⁱⁱ. Sed huic tergiversationi omnem præcludit aditum Geminus ipse: qui cum de accurato mense Lunari verba fecisset initio capituli VI ~~τριετέον~~ πλοῦσι, multis interiectis, de antiquorum instituto loquitur, eisque dicit tricenarios omnes constituisse menses, & embolimis alternis annis inferuisse. Si ordinarii menses omnes tricenarii erant, ejusdemmodi etiam intercalares fuisse: & quidem potiori jure, quam priores illos, necesse est. Etenim apud eos etiam, qui Lunaribus annis, ac mensibus utuntur, hoc est alternis plenos, & cavos usurpant, embolimi ferè tricenarii sunt: ut in enneadæcætera nostra. Quanto id magis in trieteride factum oportuit, cuius menses omnes tricenarii fuerunt? Quid absurdius est, quam, cum menses ceteri tringinta confert diebus, solis embolimis dies 29ⁱⁱ tributare? Quis in civili annorum periodo meminit unquam horas diodecim intercalatas esse? At Alphonfus non horas solim 12 supra dies 29ⁱⁱ, sed etiam horas rara scrupula intercalasse scribit antiquos; nimirus πλοῦσας ~~τριετέον~~, qualiter Geminus dierum esse definit 29ⁱⁱ. Hoc nihil excogitari potuit insulsum. Quintingenitum Geminius in factu?

Ad huc *iudecūtus* *maḡ ēuāvū* sic Alphonsus exponit, quod est *ēuāvū*, dies quinque, non menes integrōs significent; quod est porsus in usitatum *maḡ ēuāvū*, vero sit *quovis anno*, quod est *σανώδες*, & barbarum. Nam proposito *ἀλλά* cum accusativo temporis juncta; quod hellenistī tironibus ignorare fas non est; alterius, & *εὐαράζ* aliquid fieri demonstrat; ut *maḡ ēuāvū* sit idem, quod *Ἄλλος τέττας*. De qua re, si mihi non credit, quilibet Græc utcumque scientem interroget. Ceterum prior illa tam absurdā Geminī, & abhorrens interpretatione non tam inscitia tribuenda videtur, quia tantā cadere vix in quemquam potest, quam ex eo facta, quod illius ancor neque Geminū viderat, nec ius verba, de quibus contra nos disputabat, alibi, quam in nostro opere legerat. Nos autem cum Gemini testimoniū adduximus, priora illa de tricennariis mensibus, & *iudecūtus* *maḡ ēuāvū* descripsisse contenti, que sunt consequentia pratermissimus, que cum Alphonsus legere, in eum se confundit sententiarum per imprudētiū impositum, & implicatum per se esse, non inuria mirabitur: neque sane diffitebitur, recte nos illa, que de lunaribꝫ antiquorum mensibus *τελεομηνίους*, & ejusdemmodi ceteris affirmavimus, ex Geminī fide, & auctoritate promissae.

Quinetum Geminus ipse, cùm de octaeteride disputat, clarissimè significat embolimis menes triginta diērum esse factos: dum embolimis tribus dies assignat XC.

Neque vero fediū ab Geminō, quām à seipso, in Gemī illa Geminī interpretationē dissident Alphonsus. Quippe num. 126, samdeum illam intercalationem, cūs meminit Geminus, cūm ait antiquos *iudecūtus* inferuisse *maḡ ēuāvū*, at eis dierum illorum adjectiōnem, qui supra CCCLX reliqui sunt ad annum Solis expendū, ut initio capitū huius retulimus. Ita sūlque dēque habet, ac miser omnia; neque quid antē, pōltive scriperit, aut meminit, aut intelligat Caranā. Nam quod numero illo 126 de intercalatione diērum supra CCCLX excurrentium docuit; idem num. 12 praecriperat, ut prodigii simile sit, cumdem hominem subinde num. 15 hanc ipsam intercalationem mensis *ἀπεργίας* Lunaris esse definitiisse.

Nam de Cenforino quā tandem illius divinatio est? aut unde Lunares ab eō menses *ἀπεργίας*, hoc est diebus constantes 29; intelligi potiū, quam tricennarios, persuadere poterit? Nos enim ab interpretandi temeritate securos præstant Herodotus, ac Geminus quos & à Cenforino lectos esse consentaneum est: & cum iidem propemodum, ac illi verbis utatur, non potest non illempetrare.

Gem. p.
18.

nis attribuit, ex illorum opinione, & instituto Lunares
suffisit. Etenim primum ait auctor ille propositum suffisit
Veneribus, menses ad Lunam exigere. *περὶ Γεως λόγοις*, τὸς μὲν μέτρος ἀρχὴ τὸ σταύλῳ, & paullo post,
συμφωνῶς ἄριτρο τὸ σταύλῳ. Si menses ad Lunam dirigere
propositum illis erat: Lunares exigere. *περὶ Γεως λόγοις*

nebulos: veteris Græcia civitates Lunarem annum ci-
vili usi tenuisse. Populare quippe, ac vulgare quad-
dam institutum obceditorum temporum Censorini verba
ista demonstrant: *Itaque annos civiles sic statuerunt, ut*
intercalando facerent alternos duodecim mensum, alternos
tridecim.

C A P U T V.

*Annum civilem Gracie post antiquiora illa tempora Lunam
rem fuisse primum ex Gemino deducitur: cuius locus illu-
stratur. Simil Alphonsi à Caranza falsa anni Graci ex
Gemino descriptio refellitur.*

NON poterat rudes apud civitates licet, quæ Lumaris uncumone curvis efficiuntur.

Accepit nunc alterum Caranæ cum Geminō, ac secum ad eō confictū. Pag. 18, num. marg. 15, & pag. 31, num. 58, ait Geminum, cum scribit antiquos aternis annis mensem unum intercalasse loco illo, quem I

79

tamen intervallo esse minoris utrumque didicerunt: neque propterea pristinam anni formam exuti sibi populus est patus. Sed, ut est veterum, quamlibet vitiosorum, institutorum retinens, suscepitam semel a majoribus anni ratione aliquot in secula, constantia, quam prudenter maiore propagavit.

Non enim tam citio, quam ex Gemini, & Censorini verbis colligi quispius forte suspicetur, emendatores assumptissime menes, & ad octoëctides transitus certe videntur. Quippe cum & Solenem primum omnium Atheniensis hoc persuaßisse suis, Plutarchus, & Laertius in Solonis uterque vita testentur: & qui post Solonis etatem vixit Herodotus, Graecos adhuc tempore suo referat in eadem veteris anni forma perlitif. Sed ego tunc Graecos arbitror, ne ab Lunæ, Solisque spatius penitus aberrant, detractis subinde non diebus modo; sed mensibus integris, identidem anno succurrili so. similior ac Romani postea fecerunt, qui civili annum suum primum per inscitiam, superstitionemque corruptum, mox haud dubii erroris, ac viti compertum, neque dimiserunt statim; & intercalarium memorem ~~στρεψαφαις~~, vagantem longius, titubantemque recorvarent.

Tandem verò Athenienses imitati ceteri Gracis populi, civiles annos ad exactiores Lunæ cursus accommodarunt: ac cum menes ad Lunam singulos, tum annos ad eamdem civiles singulos exegerunt. Atque ut Solis præterea rationem haberent aliquam, certas annorum periodos adhibuerunt, quæ ex mensibus, an siisque Lunaribus constantes Solis, interim circuitus exquarent. Itaque ipsæ ipsa, vel systema plurium annorum, mensuimque Lunarium (qui & annus magnus a Censorino vocatur) Solare non minus fuit, quam Lunare: partes ipsæ singulæ Lunares erant tantummodo, non Solares. Sic enneadæcæteris in eamdem Solis, Lunæque syzygiæ, unde erat profecta, defensis, ex mensibus coniuncti Lunaribus CCXXXV; vel ex annis Lunaribus simplicibus XII, embolimatis septem, nec minus interim ad Solis intervalla, quam Luna, diriguntur: ut propterea qui in populari temporum usus ordinem hunc annorum novemdecim asflumeret, annum sumum ad Solem, menes ad Lunam accommodare dici merito posset. Hæc neque difficultia sunt, nec erant explicantia diligentissima, sì ab Alphonso nostro intelligi possent. At ille, quod mirari quidem subit, sic in ista re, quasi nova, ac recondita peregrinatur. Itaque cum in lib. I de Doct. Temp. in eam sententiam multa verba fecissem; ac Geminum, qui eadem mecum diceret, auctorē tellemque protulisset, utrumque neglexit, ac contemptū. Nam me, quidam menes annos quæ simplices, Lunares fuisse; & annum nihilominus ad Solem directum fuisse, flatuerem, pugnantia, & contraria loqui judicavit: Geminum verò, doctrinæ auctiōrem illius, ac fundum, postquam variis, & absurdis interpretationum calumnias per ludibrium vexavit, demum, quod erat tolerabilius, silere jussit, ac longe faceretur.

dem felta, facräque per omnes Solaris anni tempestates effusæ vagarentur. Demum quemadmodum intelligentum fit, atnos à Gracis secundum Solem agi solitos; in Lunaribus periodis ostendit, quas huiusque rei causâ fibi præscripserunt ut in octaæteride; in qua menes omnes, annisque singulos Lunares fuisse refert: ac ter, anno videlicet tertio, quinto, & ultimo, menes embo lios intercalatos esse. Proposita p. 70 et 71 ad sc̄. 10. Gen. p. 70. Ad menses Lunares, ut in istis annis, & cetero. 20. rū. Dum hoc sit, sacrificia perpetuo Dñi iisdem anni temporebus infaurabatur. Sic in heccadæcæteride anni secundum Solem ordinantur; & in enneadæcæteride, ceterisque Lunaribus periodis. Ex quibus appetet, annos καὶ τὸν διάτοκον, non sic accipi, quomodo Alphonsus a Carana nimis absurdè cenſet; ut anni singuli duodecimstres Soli responderint, menes vero singuli, Luna. Nam neque Geminus hoc dicit: imò verò difteristi reclamat: & eit anni descriptio hac ejusmodi; secum ut ipsa pugnet, nec umquam in retum natura possit existere. Alphoni verba: *Quis enim non v. Cap. III. det, Gracos annum secundum Solem agere, & menes se. num. iij. cundum Lunam, id unum prima facie præ se ferre, annum scilicet ad cursum Solis, menes ad Lunam periodos referendos? Et quidem aqua lance: ut cum Gracis antiquis mensibus Lunares essent ex sententia Petavii (quam non probamus) sic & ijsdem Solaris annus publicus, & civilis existet. Falso perfunctis fibi, eadem omnino ratione annum secundum Solem procedere, qui menes ad Lunam diriguntur. Id enim fecis habet. Quippe anni cum Sole concordia non in singulis spectatur annis; sed in tota periodo. menes autem & singuli, & simul omnes cum Luna consentiunt. Geminus ecce cum Sole conciliari dicit annum in octaæteride ad hunc modum. Cum Solaris annus dies colligat CCCLXV; Lunaris attem CCCLXV.*

Solem exigere, Geminus ita declarat. ¶
Alphonfus, nulla vi posse coalescere: uti scilicet tam
annus civilis quilibet ad Solem, quam ad Lunam mem-
pis applicetur. Annus Solaris diebus constat **CCCLXV**:
Lunaris paulo plus diebus **CCCLIV**: Sit initium anni
Graci ab Cal. Jul. in anno Juliano. ac Neomonia civilis
Hecatombeonis tam in Solari, quam Lunari anni in il-
lum diem incidat, quemadmodum anno **XXXVI** pri-

ma periodi Calippicæ, periodi Jul. 4419 in anno Lunari contigit. Nam character Hecatombeonis est 1, 11, 42°, Julii I, feria I. Igitur Metagition incurreret in diem Julii XXXI, incuncte media nocte. Boëdromion Lunaris inibi Aug. XXIX, hora 13, 10°. atque ita deinceps menses singuli procedent quorum postremus Scrophorion definet in Junii XX, fer. V, hora, 20, 35°, anni per. Jul. 4420. Defunt ad comprehendim Solarem annum dies amplius decem. Hecatombœnia sequentis anni Lunaris ab eodem illo die Junii XX, vel XXI ducet initium. Quare si annus secundus civilis ab Junii XXI die inchoetur; primus annus Solaris non fuit; sed Lunaris, utpote dictum CCCLIV. In decem illi dies consecutis Lunaribus mensibus arrogentur, ut annus Solaris compleatur; ac novus à Cal. Julius incipiat: primus mensis civilis in anno secundo Lunaris non erit. Non enim ab novilunio; sed ab undecima Luna progedicetur. neque porrò consequentes ejusdem anni menses Lunares erunt: nec annorum itidem sequentium nullus denique mensium omnium ab eadem Luna profectus. Sed illius minimè callida tergiversatio paullò postea refutabitur.

CAPUT VI.

Excuditur, ac refellitur triplex Gemini interpretatio, quam ad ejus auctoritatem eludendam commentus est Alphonse à Caranza, cuius & alia loci alterius ex eodem auctore explicatio redarguitur. De loco, ubi Gemini commentarium scripti. Theonis locus emendatus, inscrita Alphonse super Graeco vocabulo sententia.

TAM est evidens, & expresa Gemini de anno Graeco Lunari sententia, quam in superiori capite proposuimus, ut vel pertinacissimi oppugnatoribus probare posset; si non majore vexanda quoquo jure opinionis aliena, quam veritatis amore ducerentur. Verone ne in hunc numerum adscribendum videatur Alphonse: qui obfirmato semel ad contradicendum animo; cum nihil haberet, quod adversus tam perficuum auctoris illius testimonium opponeret; neque tamen nihil dicere veller, longa, & perplexa narratione lectorum studia frustrata est. Plene sunt apud illum paginae fere omnes Gemini mentione, ac nomine. quem autem videt ipse numquam; nec aliunde, quam ex libris nostris, illius verba, que citavit, expropriet. Neque enim adeo sinistro de illo sentendum est, ut si integrum illius libellum legisset, tam abhorrentem ab ejus mente Scriptori huic interpretationem posset affigere. Quamobrem ut ab hac lusione purgatum hominem esse facile patior: ita faciem illius excusare non possum, quod ex dimidiatis auctoris ejus, quem non legerat, verbis, præcipitem de tota illius mente sententiam ferre non sit veritus. Atque ut ita ipsa, que ex libris nostris arripuit, Gemini verba præposto ad eodem accepta, imo vero depravata fuisse nemo non videt: rem arduam, ac difficultem hoc loco suscipiam; ut ex tanta Alphonse orationis obscuritate, certam illius opinionem, interpretationemque secernam.

Capite tertio, Sectione tertia, num. 118, tripliciter pag. 48. se Geminum contraria nos fecimus, explicare dicit. Prima ratio videtur ejusmodi. Quod ille scriptis, Graecos annos suos ad Solem, menses ad Lunam accommodare; hanc habere vim, ut annos singulos perpetuo ad Solem direxerint: mensibus vero Solaribus simili, ac Lunaribus usi fuerint. Verba ejus, que lepos ipse dicit, omitti non debent. Et quidem id in anno perpetuum fuit. Nam Solem usi civili semper accommodabant, civili Graecorum anno, post antiquiora illa tempora, adamus cum Luna consenseris. Nam de civili anno, non astronomico, loquitur, ut ex ipso contextu sermonis appareat. Siquidem Graecorum veterum & & & , cum Egyptiorum & comparat, & ambas invicem differre docet, quod illi annum suum de industria libere vagari finerent: illi certis anni tempestibus adstringerent. Quare cum de Egyptiaco anno civili loquatur Geminus; de civili perinde Graecorum anno intelligatur oportet. aliquo vano sit illa & & , institutorumque contentio. Quod ipsum nobis ab Alphonse concedi necesse est pro illa Jurisconsultorum regula, quam contra nos attulit. quae quidem docet; unicam determinationem plura re-

Geminus narrat, certum orbem annorum ac periodum querere, in quem duo ista caderent, ut & anni cum Sole, & mensis cum Luna congruerent; si id tam inventu facile erat, quam Alphonso videtur? Nam quid proclivius est, quam in anno duplice, altero Solari, altero Lunari; annum ad Solem, menses ad Lunam accommodari? At hæc ambo ut in eamdem periodum includent, multum Graeci laborarunt, ac primum dieteridem, mox tetraeteridem, inde octaeteridem: postrem eneadeaeteridem instituerunt. nec eas ipsas periodos Luna dumtaxat, Lunariorum mensum causa perfecti sunt; sed eo maxime, ut annos suos cum Sole per equarent. At id necesse non fuit, siquidem anni singuli paria cum Sole facerent, ut Hispano Jurisconsulto placet. Ad summam, annos, ac menses ejusmodi Gemini intelligit, qui eodem annali orbe comprehensi mutua & colligantur, non autem abjuncti invicem sunt, penitusque separati, quales in Alphonsi opinione sunt, qui civili anni duplum formant, ac menses duum generum nullo auctore Graeci attribut. In que mirifica quadam ejusdem hominis pugna secum, & contrarias cernitur. Etenim Egyptios ille docuit cap. II, non solum anno civili usus est dierum CCCLX, cum appendicibus V: sed annum præterea Lunarem habuisse. Quamobrem si annos ad Solem, menses & dies ad Lunam direxisse Graecos, nihil aliud est, quam annum habuisse duplice, & in uno, videlicet Solari, annos ad Solem, in altero Lunari, menses ad Lunam fuisse directos, numquid causa est, quod idem & Egyptius ex ea saltē parte tributar, ut menses ad Lunam, ac dies applicantur? At hoc de Egyptiis negat Geminus. At hæc scire velim quid intercalationis illis variis, ac subdivisionibus Graecis opus fuerit, ut Solarem cursum adipiscerentur; si ut illius tentativa est, popularis Graecis est annus ipse Solaris.

Secunda Gemini interpretatio, quam Alphonse commentus est; ad annos arcanos, & Hierophonticos, non civiles locum illius accommodat. Agi quippe de festis, & sacris admonet, quorum gratia annus ita ex oraculo praecerto temperatur. Hoc tamen (ad ditum num. 119) moderamine adhibito, ut vel anni, vel menses sacri festi, & ludis aptarentur; cion impossibile est, festa anni, & mensibus, diebusque simul idem perager in differtissimis Solis, & Luna periodis. Verum si arcamus annus, non civilis hoc loco significatur; pereram facit Alphonse, qui ex hoc ipso Gemini testimonia pacis adstruit, civilem annum Graecie ad Solem directum fuisse; pro eo quod annos nubis & & , responso Apollinis admonitus Graecos esse teletur. Frustra quoque tricenarios menses populari ufo receptos ex eodem auctore colligit; ut cap. IV supra docimus. Postrem de civili anno loqui Geminum probant illa, que in fine superioris capituli adduximus. Nam quod cumdem Scriptorem affirmare putat, vel annos, vel menses festis ac ludis aptatos esse; quasi ifidem anni, ac mensibus, & diebus instaurari non potuerint, fugit illum ratio. Quippe Geminus eadem festa in eodem simili annos, ac menses incidebat referat. Neque id factu difficile fuit. Nam intercalationem mensum Lunarium, annus, ut idem scribit, intra metas continebatur: sic ut astri perpetuo idem essent, hibernique menses. Unde que festa, sacrâ ex instituto erant astri, vel hiberna; iidem temporebat hibernabant. Exempli causa, Mysteria magna, que quotannis autumno, ac Boëdromione celebrabantur, atque a plenilunio circiter inibant in idem anni tempus, & mensem, ac dies eisdem annis singulis cedebant. dies, inquam, eisdem non Solaris anni, vel mensis, sed Lunaris, hoc est Boëdromionis, quod ipsum de plerisque, ac præcipuis Atheniensium ludis, ac festis; que quidem statuerant & publica, Geminus intelligi voluit. Neque enim panca quadam, vel publica, vel privata moratus est, que alter ac pro communi illo more peragebantur.

Tertia omnium absurdissima interpretatio ratio est, de Atheniensibus solis, & eorum anno loqui Gemini; non de Graecis omnibus. Quare cum auctor ille scribit: & & nubis & & , nomen & ; scripsit de Lunaribus mensibus agens, astronomicos à politici; inepti civibus distinguit, politicos affirmare idem quod docet Ali Aticos, vel Soloneos est. Ergo ubicumque & , phonius & & vox occurrit, Athenas, & Atheniensem rempublicam intelligemus. Ergo Aristotelei illi de politicis libri, ut de Platonicis tacem unius Atheniensium civitatis instituta continebant? Aperte vero portentum istud, & & & , mensibus

Alphonse, pars IIII.

L